

Kompetansebehovutvalget

Deres referanse

Vår referanse
23/54-2

Vår dato
15.03.2023

Universitets- og høyskolerådets innspill til Kompetansebehovsutvalgets arbeid med grønn omstilling

Universitets- og høyskolerådet (UHR) takker for anledningen til å komme med innspill til Kompetansebehovsutvalgets neste rapport med tema grønn omstilling. UHR har notert seg at utvalget særlig ønsker seg innspill til hva som er de viktigste hindringene og mulighetene for at UH-sektoren kan bidra best mulig til grønn omstilling i arbeidslivet.

UHRs visjon er samarbeid for et bærekraftig samfunn, og i UHRs strategi 2020-2024 vektlegges det at universitetene og høyskolene er Norges viktigste aktører for kunnskapsutvikling og derfor helt sentrale institusjoner for å bidra til innovasjon for å løse de store samfunnsutfordringene nasjonalt og globalt som manifestert i bærekraftmålene.

UHR har merket seg at utvalgets mandat er å se på kompetansebehov i fremtiden samt dimensjonering av utdanning. UHR er opptatt av at dimensjonering av høyere utdanning må ses i sammenheng med forskning. I dimensjoneringen av utdanning må tilliten til at institusjonene styrer utdanningstilbud slik det er faglig forsvarlig ligge til grunn. Kvalitet må alltid være utgangspunkt for utdanningstilbudet og utdanningene skal være forskningsbasert.

Universitetene og høyskolene er sentrale bidragsytere for et kunnskapsbasert og bærekraftig arbeids- og næringsliv. UH-institusjonene bidrar først og fremst med forskning, innovasjon og utdanning av godt kvalifiserte kandidater som har kunnskaper, ferdigheter og holdninger som gjør dem i stand til å løse samfunnets utfordringer. Universiteter og høyskoler skal være og er uavhengige. UH-institusjonene skal forvalte ansvar for kvalitetskunnskap, faglig integritet og politisk uavhengighet, og skal sikre at kunnskapen som stilles til rådighet for samfunnet er etterprøvbart, av god kvalitet og baserer seg på forskning.

Utfordringer, hindringer og muligheter

For å kunne bidra til den nødvendige omstillingen av samfunnet, må universitetene og høyskolene ha gode rammebetingelser og et tilstrekkelig handlingsrom til å kunne gjøre faglige prioriteringer. Universiteter og høyskoler har blitt tilført store kutt i sine rammebevilgninger og det forventes stramme budsjetter fremover. Det gir utfordringer, og UH-institusjonenes rammebetingelser oppleves derfor som en hindring.

UH-sektoren venter på nytt finansieringssystem og egenbetalingsforskrift. Nytt finansieringssystem er varslet å komme i Utsynsmeldingen, det samme gjelder for egenbetalingsforskriften. Iverksettelsen av egenbetalingsforskriften ble nylig utsatt til 1. januar 2024. UHR har vært tydelig på at egenbetalingsforskriften burde ses i sammenheng med helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet.

UHR ønsker et enkelt og transparent finansieringssystem med en solid basisfinansiering. Det er viktig at nytt finansieringssystem fremmer autonomi og gir universitetene og høyskolene

Postadresse
Stortorvet 2
NO-0155 Oslo

Telefon +47 409 14 969
postmottak@uhr.no
www.uhr.no
Org.nr. 917 697 825

Saksbehandler
Ann Elin Brattebø Andersen
ann.elin.b.andersen@uhr.no
Telefon +47 415 53 740

tillit til å løse samfunnsoppdraget best mulig. Et viktig premis er at kompetanseheving er lønnsomt for samfunnet og bør ses på som en investering og ikke som en utgiftspost. UHR har støttet at kapasitet i videreutdanninger og kapasitet for fleksible og desentraliserte tilbud må finansieres på samme måte som øvrig utdanningskapasitet, det vil si med midler til studieplasser. Finansieringen må dekke kostnader til å utvikle og iverksette slike tilbud. Det gjenstår å se om egenbetalingsforskriften bidrar til både en forenkling og til å gi den satsingen på etter- og videreutdanning som det er behov for.

Universiteter og høyskoler bidrar først og fremst med de kandidatene som utdannes. UH-institusjonene utdanner kandidater for hele arbeidslivet deriblant grønn omstilling og bærekraft. Kandidatene bidrar med ny kunnskap, ferdigheter og holdninger som gjør dem i stand til å bidra med de omstillinger som arbeidslivet og samfunnet står foran. Grønn omstilling omfatter flere sektorer og fagområder. Det kan være nødvendig å opprette studietilbud eller studieplasser som er særlig relevante for grønn omstilling, men også eksisterende studieprogrammer og videreutdanninger bør gjennomgå kontinuerlig med tanke på kvalitet og relevans.

Institusjonene har etablert egne emner og programmer om grønn omstilling, i tillegg til at grønn omstilling blir integrert i eksisterende studieprogrammer. Manglende interesse for og rekruttering til bestemte fagområder kan være en utfordring. Til tross for at det rapporteres om store kompetansebehov i arbeidslivet ser andelen som tar videreutdanning ut til å gå ned. Det kan skyldes flere faktorer som tid til å ta utdanning ved siden av jobb, kostnader knyttet til dette, at det ikke tilbys akkurat det man har behov for. Arbeidslivet må legge til rette for at det er mulig for ansatte å fylle på kompetansen i kombinasjon med arbeids- og familieliv. UH-institusjonene må på sin side vurdere hvordan studier kan omgjøres til mindre moduler/emner som lettere lar seg kombinere med et arbeids- og familieliv. Kan det å tilby mer arbeidsplassbaserte tilbud være en vei å gå?

En annen utfordring kan være kompetansen i fagstaben. Dersom kompetansebehovene endres raskt, kan det være utfordrende for universitetene og høyskolene å rekruttere ansatte som har den kompetansen som bedrifter og offentlig sektor etterspør.

De politiske ambisjonene om grønn omstilling i Norge samsvarer med EUs satsing, «European Green Deal», hvor forskning og innovasjon er sentrale drivere for transformativ endring. Utdanningenes innhold og dimensjonering bør ses i lys av forsknings- og innovasjonsaktiviteten. Kompetansebehovutvalgets analyse og anbefalinger bør se hvordan utdanninger som bidrar til å gi studentene kompetanse innen grønn omstilling kan støtte opp under forsknings- og innovasjonsbehovet de nærmeste årene. Dette gjelder ikke kun teknologiske utdanninger, men også samfunnsfag, humaniora og ikke minst samspillet mellom ulike fagområder. Kunnskap om sosiale, politiske og kulturelle faktorer er sentrale for å skape oppslutning om transformativ endring.

I tillegg til grønn omstilling kan det være relevant for kompetansebehovutvalget å se på komplementerende kompetanser som er nødvendig for å kunne få til det grønne skiftet. Et eksempel er grønn og digital omstilling som er to sider av samme sak. For å kunne tenke nytt, ta kunnskap i bruk, og evne til å omstille seg bør studentene utvikle endringskompetanse og innovasjonskompetanse. I tillegg vil det være nødvendig med kommersiell kompetanse for å kunne utvikle et nytt næringsliv med grønne arbeidsplasser.

Vennlig hilsen

Sunniva Whittaker
styreleder

Nina Sandberg
generalsekretær

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR

Vedlegg: Oversikt over rapporter og nettsider med informasjon om arbeid med grønn omstilling og bærekraft i UHR og UH-sektoren

Rapporter:

- Unesco-rapport: Knowledge-driven actions: transforming higher education for global sustainability:
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380519?posInSet=1&queryId=N-EXPLORE-5664f50b-c3f9-4ce6-acf2-1c58236c2e0d>
- Humaniora for bærekraft (UHR-Humaniora):
<https://innsyn.acosky.no/uhr/wfdocument.ashx?journalpostid=2021001609&dokid=47612&versjon=1&variant=A&>
- UHR-Økonomi og administrasjon – rapport 1: <https://www.uhr.no/f/p1/i52cb6789-35d9-4a05-8c89-074a028f8f26/rapport-uhr-0a-barekraft-ver-050221.pdf> og Rapport 2:
<https://innsyn.acosky.no/uhr/wfdocument.ashx?journalpostid=2021000672&dokid=45960&versjon=1&variant=A&>
- EUs satsing på sin «European Green Deal: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-2020-2024/environment-and-climate/european-green-deal_en

Lenker til institusjonenes egne nettsider:

- Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) arenaer for bærekraft: <https://www.nmbu.no/forside/barekraftsarena>
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), NTNU Bærekraft: <https://www.ntnu.no/barekraft>
- Nord universitet: <https://www.nord.no/no/om-oss/universitetet/strategi/barekraftsmal>
- Universitetet i Agder, Senter for digital transformasjon (CeDit): <https://www.uia.no/forskning/samfunnsvitenskap/cedit-senter-for-digital-transformasjon> og <https://www.uia.no/senter-og-nettverk/cedit-senter-for-digital-transformasjon/nyheter-fra-cedit/stor-satsing-paa-teknologi-for-groenn-omstilling>
- Universitetet i Bergen – SDG Bergen: <https://www.uib.no/sdgbergen/138813/vi-satser-p%C3%A5-b%C3%A6rekraft>
- Universitetet i Oslo: UiO - Vi utdanner for bærekraft: <https://www.uio.no/om/strategi/berekraftsmal/utdanning/> og UiO - Vi forsker for bærekraft: <https://www.uio.no/om/strategi/berekraftsmal/forskning/>
- UiT i lys av FNs 17 bærekraftsmål: <https://uit.no/om/baerekraftsmaal>
- Universitetet i Sørøst-Norge (USN), Senter for bærekraftig omstilling: <https://www.usn.no/om-usn/strategi-og-visjon/senter-for-barekraftig-omstilling/>
- Universitetet i Stavanger (UiS), Nasjonalt senter for bærekraftig utnyttelse av energiresurser : <https://www.uis.no/nb/forskning/ncs2030-nasjonalt-senter-for-baerekraftig-utnyttelse-av-energiressurser-pa-norsk-sokkel>
- UiS, Transforming Education: <https://www.uis.no/nb/forskning/transforming-education-baerekraftdidaktikk-en-verden-i-endring>
- Høgskulen på Vestlandet (HVL), Bærekraft: <https://www.hvl.no/om/barekraft/>
- Høgskolen i Innlandet – Senter for digitalisering og bærekraft (CREDS): <https://www.inn.no/creds/>

- BI – Bærekraft i undervisning: <https://www.bi.no/om-bi/barekraft/barekraftige-studier/>
- Nasjonal komite for bærekraft -Bærekraftkomiteen (Bestående av UiB, UiO, NMBU, NTNU, UiT, UHR, NSO + observatører som Kunnskapsdepartementet (KD), Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD), Utenriksdepartementet (UD), NORAD og UHR: <https://www.uio.no/om/organisasjon/utvalg/barekraftkomiteen/index.html>
- UHRs arbeid med bærekraftsmålene: <https://www.uhr.no/temasider/uhrs-arbeid-med-barekraftsmalene/> På dette nettstedet finnes flere rapporter, høringsinnspill og lenker til ulike aktiviteter innenfor bærekraftsarbeidet i UH-sektoren.